

การขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literate Organization) ของ  
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น

ประทุม โพธิจินดา  
ศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น

**เป้าหมายและวัตถุประสงค์/แรงบันดาลใจ**

**เป้าหมายและวัตถุประสงค์**

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์บริบทปัญหาการเข้าถึง ปัญหาการขับเคลื่อนโรงพยาบาลรอบรู้ด้านสุขภาพ  
แยกกลุ่ม ผู้ให้บริการ ผู้รับบริการและสภาพแวดล้อม โดยการระดมสมอง ตอบแบบสอบถาม
2. เพื่อพัฒนาการขับเคลื่อนโรงพยาบาลรอบรู้ด้านสุขภาพ ในกลุ่มผู้ให้บริการผู้รับบริการ  
และสภาพแวดล้อม
3. เพื่อศึกษาประเมินผลต่อการพัฒนาองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ

**แรงบันดาลใจ**

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น ซึ่งเป็นโรงพยาบาลสังกัดกรมอนามัย กระทรวง  
สาธารณสุข มีบทบาทมุ่งเน้นให้ความรู้ความเข้าใจเพื่อการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม เหมาะสมตาม  
กลุ่มวัย จากการปฏิรูปความรู้และการสื่อสารสุขภาพตามมติสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) มีจุดเน้นให้  
ประชาชนทุกกลุ่มวัยมีความรอบรู้ด้านสุขภาพมากขึ้น และมอบให้กรมอนามัยเป็นแกนหลักในการดำเนินการ  
ขับเคลื่อนความรู้ด้านสุขภาพ ตามข้อเสนอ 10 ข้อของสภาการปฏิรูป โดยใช้กรอบคิด Health Literacy ของ  
กรมอนามัย เพื่อสนับสนุนให้เกิดองค์กรแห่งความรู้ด้านสุขภาพ คือ องค์กรที่มีการดำเนินงานที่เน้นการให้  
ข้อมูลที่ย่อยต่อความเข้าใจ สามารถนำไปใช้ได้จริง และมีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ และความ  
สะดวกของผู้ใช้บริการเนื่องจากการทำให้ประชาชนมีความรอบรู้และสื่อสารด้านสุขภาพ จะช่วยยกระดับ  
ความสามารถในการเข้าถึง เข้าใจ และใช้ข้อมูลและทรัพยากรต่างๆที่มีอยู่อย่างถูกต้องและเหมาะสม จึงเป็นการ  
ดำเนินงานที่สำคัญที่จะเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการส่งเสริมสุขภาพของประชาชนในทุกบริบทและกลุ่ม  
วัยมากขึ้น(กฎบัตรกรุงเทพ พ.ศ.2548 และ Shanghai Declaration 2016)ประกอบกับการปรับเปลี่ยนโครงสร้าง  
เพื่อให้เหมาะสมกับกระบวนการใหม่ที่มีการปรับเปลี่ยน (Structure) การสร้างค่านิยมหลักให้ไปสู่องค์กรเรียนรู้  
ปัจจุบันโรงพยาบาลเน้นให้บริการด้านการส่งเสริมสุขภาพตามกลุ่มวัย บริการเฉพาะผู้ป่วยนอก นโยบายการ  
ขับเคลื่อนองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literate Organization ) มาถ่ายทอดสู่การปฏิบัติ โดยการพัฒนารูปแบบการให้บริการ พัฒนาศักยภาพบุคลากร มุ่งเน้นด้าน Health Literacy จากการศึกษาความต้องการ ความ  
คาดหวัง และความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่  
7 ขอนแก่น ปี 2560 พบว่า ความพึงพอใจทั้ง 5 ด้านอยู่ระดับ พึงพอใจมากและข้อเสนอแนะของผู้มารับบริการ  
และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า ควรมีตู้ ATM ป้ายบอกทางและแผนที่ชัดเจน มีร้านอาหารจำหน่าย มองไม่เห็นป้าย  
ชื่อโรงพยาบาล เห็นแต่ป้ายชื่อศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น และศูนย์ส่งเสริมสุขภาพครบวงจรจึงทำให้สับสน เข้าใจ  
ว่าเป็นโรงพยาบาลขอนแก่น มารับบริการบ่อยครั้งแต่ไม่รู้ว่าเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 7  
ขอนแก่น แต่รู้ว่าเป็นโรงพยาบาลแม่และเด็กเดิม ส่วนใหญ่เข้าใจว่าปิดบริการผู้ป่วยในหมายถึงการปิดโรงพยาบาล  
ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบและมีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย (การศึกษาความต้องการ ความ  
คาดหวัง และความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่

7 ขอนแก่น,2560)ซึ่งในช่วงการปรับเปลี่ยนบทบาทนั้น พบว่า จำนวนผู้รับบริการลดลง เนื่องจากเข้าใจว่าการปิดให้บริการผู้ป่วยใน หมายถึงการปิดให้บริการทั้งโรงพยาบาล จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาทั้งทางด้านการให้บริการ ส่งเสริมสุขภาพ สถานที่และบุคลากร ช่องทางการสื่อสาร เพื่อให้บริการได้อย่างมีคุณภาพ

จากการศึกษาความรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) ของประชาชนไทย เรื่อง 3อ 2ส พบว่า ความรู้ด้านสุขภาพในภาพรวม โดยส่วนใหญ่ร้อยละ59.4 ของประชาชนทั้งหมดมีระดับความรู้ด้านสุขภาพ ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติตามหลัก3อ 2ส สัดส่วนผู้ใหญ่ที่อ่านออก เขียนได้ ร้อยละ 96 สัดส่วนเยาวชนที่อ่านออกเขียนได้ ร้อยละ 97 (ที่มา: UNESCO Institute for Statistics,2015)ร้อยละ50 ของคนไทยมีความรู้ด้านสุขภาพไม่ดีเกี่ยวกับการออกกำลังกาย อาหาร อารมณ์ สุนัข และสุรา(3อ 2ส)มีงานวิจัยจำนวนมากแสดงให้เห็นว่าhealth literacy มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์ด้านสุขภาพบุคคลที่มีระดับความรู้ด้านสุขภาพน้อยมีความเสี่ยงสูงกว่าที่จะประสบปัญหาสุขภาพ ระดับความรู้ด้านสุขภาพเป็นปัจจัยหนึ่งที่นำไปสู่ความเป็นธรรมทางสุขภาพ เมื่ออายุเพิ่มมากขึ้นมักจะมีระดับความรู้ด้านสุขภาพน้อยลง(BMC Public Health, 2016) ดังนั้นการปฏิรูปความรู้และการสื่อสารสุขภาพ จึงเป็นนโยบายเร่งด่วนในการผลักดันให้การทำงานเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อการสร้างพลเมืองไทยให้เป็นพลเมืองที่มีสุขภาพดีอย่างเป็นรูปธรรมและสอดคล้องกับร่างรัฐธรรมนูญ เพราะการเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านสุขภาพHealth Literacy จะต้อง มี 6 องค์ประกอบดังนี้ การเข้าถึงข้อมูลสุขภาพและบริการสุขภาพ ความรู้ความเข้าใจทักษะการสื่อสาร ทักษะการตัดสินใจการจัดการตนเอง และการรู้เท่าทันสื่อ

ดังนั้นผู้ศึกษาในฐานะที่เป็นบุคลากรในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 7ขอนแก่น รวมถึงเป็นคณะทำงาน Start upขับเคลื่อนงานการเป็นองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพรับผิดชอบตัวชี้วัดที่ 2.5 ระดับความสำเร็จของการดำเนินงานการเป็นองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ(HLO)และเป็นเลขานุภาพประสานงานระบบคุณภาพ ดูแลรับผิดชอบประสานงานด้านการพัฒนา คุณภาพต่างๆรวมถึงการติดตาม กำกับ สรุปและประเมินผล จึงมีความสนใจและต้องการศึกษาเกี่ยวกับการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นโรงพยาบาลรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literate Hospital) ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น ในด้านการเข้าถึงข้อมูลสุขภาพและบริการสุขภาพ ความรู้ความเข้าใจทักษะการสื่อสาร ทักษะการตัดสินใจ การจัดการตนเอง และการรู้เท่าทันสื่อ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปดำเนินการเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบบริการ ปรับปรุงคุณภาพ การเข้าถึงบริการ ให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลสุขภาพของตนเองร่วมกับผู้ให้บริการและสามารถ คาดการณ์ความเสี่ยงด้านสุขภาพที่อาจเกิดขึ้นได้ และเพื่อตอบสนองนโยบายการให้บริการเพื่อให้เป็น ต้นแบบโรงพยาบาลรอบรู้ด้านสุขภาพ(Health literate Hospital) ซึ่งจะต้องเป็นองค์กรที่มีการดำเนินงานที่เอื้อให้เกิดความสะดวกต่อผู้ใช้บริการในการเดินทางไปยังจุดบริการต่างๆ ค้นหา สอบถาม ทำความเข้าใจในข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวข้องตลอดจนข้อมูลอื่นๆครอบคลุมในเรื่องดูแลตนเองเพื่อการมีสุขภาพดีของตนเองได้ต่อไป